

ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩИХ ЗАКЛАДАХ ВІДОМЧОЇ ОСВІТИ: АНАЛІЗ УКРАЇНСЬКОЇ ТА СВІТОВОЇ ПРАКТИКИ

У тезах висвітлено окремі аспекти забезпечення якості освіти у вищих закладах системи внутрішніх справ України в умовах інформаційного суспільства та розвитку інноваційних технологій. Вказано на перспективні напрямки розвитку освітнього процесу у відомчих навчальних закладах.

Ключові слова: система забезпечення якості освіти у вищих закладах, відомча освіта, інноваційні форми навчання.

Реформування освіти в Україні сприяє інтеграції її у Європейський освітній простір та Європейський дослідницький простір, що передбачає процес адаптації нормативно-правових актів, якими врегульовано сферу вищої освіти (у тому числі й відомчої освіти) в Україні, до європейських стандартів, і головне – покращення якості освітнього процесу з урахуванням сучасних підходів до організації суб'єктів професійної підготовки кадрів. Вагомим інструментом у правовому регулюванні забезпечення якості сфери освіти став Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), який визначив правові та організаційні засади функціонування системи вищої освіти, створив умови для поєднання освіти з наукою і виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства та держави у кваліфікованих фахівцях [1] для правоохоронних органів, зокрема і для Національної поліції. Отже, процес створення української поліції європейського зразка – професіоналів, здатних швидко і ефективно діяти в різних ситуаціях, надавати якісні поліцейські послуги населенню – неможливий без оновлення існуючої системи підготовки кадрів. На нашу думку, пріоритет на сьогодні повинен віддаватися впровадженню інноваційних освітніх систем і технологій у традиційну систему навчання правоохоронців, і відповідно – подальшій розробці і вдосконаленню нормативно-правових актів, які регулюють сферу відомчої освіти в Україні.

Варто звернути увагу на те, що відповідно до наказу МВС України «Про затвердження Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування освіти у МВС» від 08.06.2017 №482 в умовах сьогодення якісне викладання навчальних дисциплін не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають ІТ-технології та Інтернет [2]. Вони дають змогу краще подати навчальний матеріал, зробити його більш цікавим, швидко перевірити знання слухачів, підвищити їхній інтерес до навчання. Загалом, використання інноваційних методик зміщує акценти у меті вищої освіти, яка спонукає змінювати обсяг, склад, структурування навчального матеріалу, орієнтує на формування повноцінного теоретичного мислення слухача, розвиток засобів сучасної комунікації, обмін практиками в освітньому процесі, врахування кращих світових практик, і головне – покращить рівень професійної майстерності майбутніх поліцейських [3, с. 14].

Цікавими в цьому аспекті є результати соціологічних досліджень різних форм і методів викладання дисциплін у вищих закладах освіти (надалі –ВЗО), за якими з'ясовано, що засвоєння навчального матеріалу шляхом традиційної лекції складає лише 20 %, між тим лекція з використанням комп'ютерної техніки (мультимедійні лекції) підвищує цей показник до 50 %, інтерактивні дискусії – 70%, гра – 90 % засвоєння інформації [4, с. 54].

Звісно, пошук шляхів забезпечення якості освіти у ВЗО не можливий без вивчення європейських норм і міжнародного досвіду у сфері вищої освіти, який має позитивні результати, із запозиченням його в Україні. Зазначимо, що у сучасному світовому освітньому процесі активно використовуються ігрові методики, технології, спрямовані на візуалізацію інформації, інтерактивні середовища управління процесом пізнавальної діяльності, доступ до сучасних інформаційно-освітніх ресурсів (мультимедійні підручники, різні бази даних). Особливе місце в освітній діяльності займає тренінгова форма навчання, яка забезпечує ефективне формування свідомих мотивацій, необхідних умінь, навичок, компетентності і є

альтернативою класичній лекції.

Вимогою часу є не тільки використання комп'ютерних моделюючих систем, але й впровадження сучасних інтерактивних методів і форм навчання, які вимагають глибокого залучення слухачів до процесу навчання. Найбільш привабливими і професійно необхідними в інноваційному навчанні є імітаційні активні методи, які поділяються на неігрові (аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи) та ігрові (ділові ігри, розігрування ролей). Саме вони є найбільш суттєвими у професійній направленості освітнього процесу, бо є важливим засобом орієнтування слухача на такі цінності, як краще засвоєння майбутньої спеціальності, оволодіння професійною майстерністю, створення нових алгоритмів дій [5, с. 71].

Одним з ключових сучасних методів викладання навчальних дисциплін є ситуаційний метод – коли мова йде про реальні ситуації, а не такі, які були придумані в аудиторії. На сьогодні навчальний процес неможливо уявити без використання «квестів» (вирішення фахових задач за допомогою комплексного використання теоретичних знань з навчальних дисциплін і отриманих практичних навиків). Варто зазначити, що саме в Харківському національному університеті внутрішніх справ (надалі – ХНУВС) цей інтерактивний метод навчання знайшов не тільки широке використання в навчальному процесі, але й показав свою високу ефективність в оцінюванні знань і навичок курсантів (слухачів) як майбутніх поліцейських. Зокрема так звані «поліцейські квести» використовуються в ХНУВС у процесі забезпечення практичної складової навчального процесу. У формі поліцейського квесту курсанти розв'язують практичні завдання у режимі реального часу, коли поєднуються і теоретичний, і практичний компоненти навчання під час захисту матеріалів практики (стажування на посаді). На жаль, у Стратегії розвитку ХНУВС ця форма навчання не знайшла своє відображення. Тому, на наш погляд, в оновленій Стратегії розвитку ЗВО слід передбачити порядок застосування квестів в окремому розділі.

Не меншу значущість має і кейс-метод. У країнах Євросоюзу впровадження ситуаційних кейсових технологій складає основу вищої освіти [6, с. 57-58]. Слід зазначити, що цей метод ґрунтується на принципах, які фактично змінюють ролі викладача і слухача. Зобов'язання викладача при застосуванні кейс-методу полягає в тому, щоб створити в навчальній аудиторії такі умови, які б дозволили розвинути у слухачів вміння критично мислити, аналізувати, спонукати їх до того, щоб у процесі дискусії поділитися власними думками, ідеями, знаннями та досвідом. При цьому викладач перебуває в аудиторії лише в якості арбітра. Завданням кейс-методу є не просто передача знань, а навчання слухачів здатності справлятися з унікальними та нестандартними ситуаціями, які вимагають знань з багатьох наук, які, як правило, виникають чи можуть виникнути в реальному житті і які вимагають швидкого прийняття вірного управлінського рішення. Творче і аналітичне мислення стає необхідною рисою сучасного правознавця за умов зростання конкуренції. Тому використання цього інтерактивного освітнього методу є дуже ефективним для розвитку навичок ідентифікації фахових проблем, систематизації й аналізу викладених фактів, розробки альтернативних рішень, піднімає впевненість студентів у своїх здібностях. Індивідуальний аналіз кейсу і його обговорення в групі дають набагато більші можливості для розвитку фахової майстерності, ніж заучування підручника чи конспекту лекцій. Найголовнішими навичками, які здобуває слухач під час застосування кейс-методу, є: спостереження, відбір даних, ідентифікація проблеми, спілкування, мотивація, вміння під професійним кутом зору сприймати будь-яку вербальну інформацію, самостійно осмислювати і приймати альтернативне рішення, оцінюючи його можливі наслідки, визначати оптимальні шляхи реалізації цього рішення.

Останні десять років в Україні велике значення надається розвитку «дистанційного навчання», яке покликане стати базовою технологією сучасної відомчої освітньої системи. Виступаючи в якості повної заміни або як доповнення до традиційного навчання, дистанційне чи електронне навчання є найбільш поширеною галуззю технологічного дослідження у сфері вищої освіти США та Канади. Більше того, методика його використання визначена на правовому рівні [7, с. 162]. В європейських країнах (Великобританії, Німеччині,

Польщі) у сучасній освітній науці та на практиці термін «електронне навчання» (від англ. «E-learning», скорочення від англ. «Electronic Learning») є «мультимедійним (віртуальним) навчанням», що передбачає систему навчання за допомогою Інтернет-технологій і мультимедіа. Плюсом дистанційного навчання є те, що воно охоплює весь спектр дій, починаючи від підтримки процесу навчання, до постачання навчального змісту слухачам. Отже, таке навчання розглядається і як процес навчання, і як процес вивчення матеріалу.

Підсумовуючи викладене, можна зробити певні висновки.

По-перше, в умовах становлення інформаційного суспільства розвиток інноваційних технологій виступає головною ідеєю досягнення відповідності освітньої системи вимогам і потребам суспільства та особистості. Адже саме інноваційні технології не тільки сприяють зміні схеми передачі знань і навичок, стимулюють появу нових методів навчання, але й позитивно впливають на управлінську діяльність та якість освітнього процесу у вищих закладах відомчої освіти. Водночас впровадження інноваційних методик в освітній процес у вищих закладах освіти України повинно ґрунтуватися на врахуванні ряду факторів: використанні системного підходу щодо вибору програмних засобів та систем обробки інформації; збільшенні ролі практичної складової у навчанні; широке використання інтерактивних і віртуальних тренажерів під час навчання; позитивна мотивація з боку викладачів щодо впровадження ІТ-технологій в освітню діяльність; готовність і науково-педагогічного складу, і слухачів (курсантів) до саморозвитку і творчості; оптимальний психологічний клімат освітнього процесу і майстерність викладачів.

По-друге, система забезпечення якості освіти у вищих закладах освіти, передусім, залежить від формування прогресивної нормативно-правової бази щодо регулювання освітнього процесу в системі вищої відомчої освіти з урахуванням європейських стандартів та міжнародного досвіду. Саме завдяки відповідному нормативно-правовому регулюванню, яке відповідає вимогам сьогодення, можливо забезпечити реалізацію прав людини на якісну освіту, і яка є одним з основних факторів підготовки кваліфікованого фахівця – майбутнього правоохоронця. У цьому аспекті нагальною є потреба у закріпленні в Законі України «Про вищу освіту» дистанційної форми навчання (навчання правил і навичок «навігації» в інформаційному просторі), визначення порядку використання різних засобів комунікації для обміну інформацією щодо опанування навчального матеріалу, а також створення предметно-орієнтованих навчально-інформаційних середовищ, які дозволять використовувати такі інноваційні форми, як мультимедійні лекції, електронні підручники тощо.

Список використаної літератури

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.
2. Про затвердження Плану заходів щодо реалізації Концепції реформування освіти у МВС: Наказ МВС України від 08.06.2017 р. № 482. *БД «Законодавство України»*. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS760.html (дата звернення 30.03.2019)
3. Дмитрієв А. А. До питання професійної підготовки поліцейських. *Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах*: зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Харків, 18 груд. 2015 р. Харків: ХНУВС, 2015. С. 13-14.
4. Сафіулін В. І. Інноваційний пошук нових технологій навчання. *Інноваційні пошуки в сучасній освіті*/ за ред. Л. І. Даниленко, В. Ф. Паламарчук. Київ: Логос, 2014. С. 53-64.
5. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Освітні системи країн Європейського Союзу: загальна характеристика: навчальний посібник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Рівне: Овід, 2012. 352 с.
6. Воркут Т. А. Роль кейс-методу в підготовці фахівців: аналіз світового досвіду. *Ринок послуг комплексних транспортних систем*. Київ, 2007. С. 55-61.
7. Савіщенко В. М. Адміністративно-правове забезпечення освіти та науки в Україні: монографія. Дніпропетровськ: Дніпр. держ. ун-т внутр. справ. Ліра, 2015. 372 с.

I. Kazanchuk

ON IMPROVEMENT OF ORGANIZATION AND LEGAL REGULATION OF THE SYSTEM OF PROVIDING QUALITY OF EDUCATION IN HIGHER STAFF OF VOCATIONAL EDUCATION: ANALYSIS OF UKRAINIAN AND WORLD PRACTICE

The theses highlight some aspects of ensuring the quality of education in higher educational establishments of the internal affairs system of Ukraine in the conditions of the information society and the development of innovative technologies. It is indicated on perspective directions of development of educational process in departmental educational institutions.

Keywords: system of quality assurance in higher educational establishments, departmental education, innovative forms of education.

УДК 378.016:341

Тихомирова Г. Є.

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА
У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

У тезах розкрито деякі нові підходи до викладання міжнародного права у вищих навчальних закладах у період глобалізації та посилення економічної інтеграції між державами. Висловлена думка про необхідність викладання міжнародного права з урахуванням необхідності поєднання теорії міжнародного права із практикою, запропоновано шляхи удосконалення професійних навичок, доцільність проведення ділових та рольових ігор.

Ключові слова: глобалізація, методика викладання, міжнародне право.

У період глобалізації та посилення економічної інтеграції між державами значно зростає роль міжнародного права в регулюванні практично всіх міжнародних відносин, у зв'язку з цим необхідне посилення і поліпшення якості його викладання у вищих навчальних закладах. Сучасний юрист повинен бути професіоналом у своїй галузі, вільно орієнтуватися в правовому регулюванні не лише внутрішньодержавних, але й міжнародних правовідносин. Він повинен набути навичок оперативного реагувати на швидко мінливі умови міжнародного життя й на ті великі зміни, які відбуваються в міждержавних відносинах, у сферах співробітництва держав, у тому числі і в рамках міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань.

Міжнародне право повинно посісти належне місце в системі викладання правових дисциплін у вищих навчальних закладах. У процесі навчання слід робити акцент на тому, що ефективність міжнародного права багато в чому залежить від ступеня його трансформації у внутрішньодержавне законодавство.

Слід виховати у студентів повагу до міжнародного права і виробити у них бажання неухильно дотримуватися його принципів і норм.

Міжнародне право є універсальним і тому воно здатне забезпечити керований характер міжнародного співробітництва держав.

Викладачі повинні прагнути широкого визнання студентами вагомої значущості міжнародного права.

Майбутні юристи повинні оволодіти методами правозастосовчої практики не тільки у внутрішньодержавній, але і в міжнародній сфері. Студенти мають розуміти і уявляти механізм взаємодії двох правових систем: міжнародного права та національного права. Для викладача важливо під час лекційних занять повно й об'єктивно відобразити реальну картину сучасного стану такої взаємодії двох названих систем у правових системах держав.

Під час проведення аудиторних занять умовою глибокого засвоєння студентами матеріалу є системність викладу питань. Усі проблеми міжнародного права слід розглядати з урахуванням стану чинних міжнародно-правових актів, що регулюють найбільш важливі питання міжнародного співробітництва між державами, а також оцінки ролі ООН та інших міжнародних організацій у вирішенні найбільш важливих міжнародних проблем, їх внеску